HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

יכול אף מצורע כן ת"ל ראשו א)ותניא אידך ראשו מה ת"ל לפי שנאמר גבי נזיר ¹תער לא יעבור על ראשו יכול אף נזיר מצורע כן ת"ל ראשו מאי לאו תנאי היא למ"ד (א) מנזיר קסבר הקפת כל הראש לא שמה הקפה וכי אתא קרא למידחי את לא תעשה ועשה ואידך סבר הקפת כל הראש שמה הקפה וכי אתא קרא למידחי לאו גרידא **אמר** רבא דכ"ע הקפת כל הראש לא שמה הקפה וכי אתא קרא כגון שהקיף ולבסוף גילח כיון דאילו גלחיה בחד זימנא לא מיחייב כי הקיף ולבסוף גילח נמי לא מיחייב ומי כתב קרא הכי ב)והאמר ריש לקיש כל מקום שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבוא עשה וידחה את ל"ת אלא דכ"ע הקפת כל הראש שמה הקפה ומאן דמוקים לקרא למידחי ל"ת ועשה לאו גרידא מנליה יליף מגדילים דאמר קרא ²לא תלבש שעטנז ותניא לא תלבש שעטנז הא גדילים תעשה לך מהם ומאן דנפקא ליה מראשו מ"ט לא נפקא ליה מגדילים אמר לך לכדרבא הוא דאתא ג)דרבא רמי כתיב ³ונתנו על ציצית הכנף (ב) מין כנף פתיל תכלת וכתיב ²צמר ופשתים יחדו הא כיצד א)צמר ופשתים פוטרים בין במינן בין שלא במינן ב)שאר מינין במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין והאי תנא דמפיק לראשו ללאו גרידא דאתי עשה ודחי את לא תעשה ועשה מנלן נפקא ליה מזקנו ד)דתניא זקנו מה ת"ל לפי שנא' ⁴ופאת זקנם לא יגלחו יכול אף כהן מצורע כן ת"ל זקנו ומאן דמפיק ליה לראשו לעשה ולא תעשה לילף מזקנו וליטעמיך דקיימא לן בעלמא
דלא

יכול אף מצורע. לא יקיף ת"ל ראשו(ה): א]**יכול אף נזיר מצורע.** כשנטהר מצרעתו בתוך ימי נזירותו לא יעביר תער על ראשו: **מאי לאו תנאי היא.** דלמ"ד דהאי ראשו דכתיב במצורע לא אתיא ב]אלא למידחי לא תעשה דנזיר דלא יעבור תער על ראשו קסבר משום לאו דהקפה לא צריך (ג) דאילו מצורע קעביד הקפת כל הראש דשריא דהקפת כל הראש לאו שמה הקפה וכי קאתי קרא למידחי ג]את לא תעשה ועשה דנזיר עשה קדוש יהיה גדל פרע(ו): **ואידך.** דמצריך ד] משום לא תקיפו(ז) קסבר דהקפת כל הראש שמה הקפה: **לא דכ"ע לאו שמה הקפה.** ומאן דתני ה]לה (ד) מוראשו גבי נזיר ניחא ומאן דתני לה גבי הקפה לאו משום דהיכא דמגלח והדר מקיף ו]דהא לא איצטריך קרא למישרי משום דהקפת כל הראש לאו שמה הקפה אלא כי איצטריך קרא דמקיף ברישא והדר מגלח: **ומי כתיב קרא הכי.** כלומר דכיון דאילו מגלח כוליה בחד זימנא לא מיחייב משום דהקפת כל הראש לאו שמה הקפה מי קא כתביה רחמנא לקרא דאי עביד דרך איסור דמקיף ז]והדר מגלח לא מיחייב והא שפיר עדיף דליגלח כוליה דקא מוקים עשה דמצורע ולא קא עבר על לאו דלא תקיפו דהכי עדיף טפי כדריש לקיש דאמר כל מקום שאתה מוצא עשה כגון גדילים תעשה לך(ח) ולא תעשה לא תלבש שעטנז (ה) ח]לקיים את שניהן דלטלית של צמר ציצית של צמר ולטלית של פשתן ציצית של פשתן ואם אי אתה יכול לקיים את שניהן כגון מילה בצרעת: **אלא דכ"ע הקפת כל הראש שמה הקפה.** ולמאן דמייתי לה להאי ראשו (ו) דמצורע משום לא תקיפו משום דאשמועינן דאתי עשה ודחי ל"ת ומאן דמוקי לה לקרא בנזיר ט] ולא בהקפה קסבר גבי הקפה לא צריך למיכתב דאתי עשה ודחי ל"ת והילכך כי איצטריך קרא למישרי עשה ול"ת דבנזיר: **ולמאן דמוקים ליה לקרא בנזיר למידחי את ל"ת ועשה לאו גרידא מנא ליה.** ואי אמרת לאו כל שכן הוא י]ומה עשה ול"ת דחי ל"ת לא כל שכן הא לא איריא משום דאיכא למיפרך כדלקמן(ט) מה לנזיר שכן ישנו בשאלה (ז) משום דקיל [כולי האי] אתי עשה ודחי כ] ל"ת שבו תאמר בשאר לאוין הילכך נפקא ליה מגדילים כו': **ולמאן דנפקא ליה מראשו.** ללאו גרידא ולא פריך כדפרכינן מה ללאו דהקפה שכן אינו שוה בכל דבני אהרן ולא בנות אהרן אמר רחמנא(י) ומאי טעמא לא משמע ליה מגדילים: **ההוא לכדרבא אתי דרבא רמי כתיב ונתנו על ציצית הכנף** ל]**פתיל.** (ח) דהא מייתורא משמע דליהוי ממין כנף פתיל תכלת וכתיב צמר ופשתים גדילים תעשה לך(י) דבקרא אחרינא כתיב לא תלבש שעטנז צמר ופשתים וסמיך ליה גדילים תעשה לך דמשמע מצמר ופשתים תעשה לך גדילים מהם ולא ממין אחר הא כיצד צמר ופשתים פוטרין כו': **נפקא ליה מזקנו.** דכתיב גבי מצורע(י) דתניא זקנו מה ת"ל והלא שער זקנו בכלל כל שערו הוא: **יכול אף כהן מצורע כן ת"ל זקנו.** דקאתי עשה דמצורע וגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו וקא דחי עשה ול"ת דכהן ל"ת ופאת זקנם לא יגלחו עשה קדושים יהיו לאלהיהם(מ): **ולמאן דמפיק לראשו.** מ]גבי נזיר למידחי ל"ת ועשה לילף מזקנו: **אמר לך ולטעמיך.** נ]דאמרת (ט) לי לנזיר מכהן הוה ליה למילף הא דקיי"ל(נ) בעלמא דלא אתי עשה כו' אמאי נילף מכהן והוא מצורע דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה והוא הדין בכל התורה: ס) **אלא מכהן לא ילפינן.** דאיכא למיפרך מה לכהן שכן לאו שאינו שוה בכל ס] כו' תאמר בנזיר שהוא שוה בכל לכך הוצרך הכתוב ראשו גבי נזיר למידחי את ל"ת ועשה שבו ואפי' הכי בעלמא לא ילפינן מיניה כדלקמן מה לנזיר שכן ישנו בשאלה תאמר בעלמא שאינו בשאלה אבל כהן ע) מיהא מנזיר גמרינן הואיל דכהן לאו שאינו שוה בכל הוא ונזיר שוה בכל אע"ג דאיתיה בשאלה אפי' הכי עדיף טפי למילף כהן מנזיר משום דישנו שוה בכל ולאו למיגמר נזיר מכהן דלאו שאינו שוה בכל הוא ולאידך סבירא ליה דנזיר מכהן עדיף טפי משום דכהן אינו בשאלה דומיא דשאר מצות מה שאין כן בנזיר:
ולמאן

אמר רבא דכ"ע לא שמיה הקפה וכי איצטריך קרא היכא דהקיף הפאה ולבסוף גילח. אע"ג דאפשר לקיים שניהם כגון שיגלח כל הראש אתי עשה דוגלח ודחי ליה ופריך מדריש לקיש כו' אלא דכ"ע שמה הקפה למאן דמוקי לראשו למילף למידחי לא תעשה ועשה דהיינו בנזיר דכתיב ביה תער לא יעבור על ראשו וקדוש יהיה(י) משום דלאו גרידא נפקא ליה מגדילים: ומאן דמוקי ראשו ללאו גרידא מאי טעמא לא נפקא ליה מגדילים. דאילו להקפת כל הראש שמה הקפה לא אילטריך קרא דסבירא ליה השתא מסברא¹ ידעינן דאטו משום דהוסיף לגלח לא יתחייב על הפאות כי היכי דמאן דמוקי ליה ללאו ועשה דהיינו בנזיר אית ליה דשמה הקפה מסברא ולאו כמאי דסלקא דעתך מעיקרא דבעי קרא לאשמועינן דהקפת כל הראש שמה הקפה:

ציצית הכנף מין כנף. דמשמע מכל מין שיהא הכנף² הן משיריס הן מן כלך וסריקין וכתיב למר ופשתים וסמיך ליה גדילים³ הא כילד למר ופשתים פוטרין בין במינן כגון למר ללמר ופשתים לפשתים בין למר לכלך וסריקין שאף הן חייבין לרלא מן התורה וכן משמע בפרק במה מדליקין (שבת דף כו:): שאר מינין במינן פוטרין. כגון כלך לכלך וסריקין לסריקין: שלא במינן אינן פוטרים. אבל כלאים בציצית דליתי עשה ולידחי לא תעשה אכתי לא נפקא לן:

והאי תנא דמפיק ליה ראשו ללאו גרידא דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה. היכא דאינו שוה בכל מנליה נפקא ליה מזקנו כדמפרש והולך ואין לתמוה אמאי פשיטא להש"ס דדחי (כ) י"ל דאי ס"ד דלא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה בשאינו שוה בכל אם כן למאן דמפיק ראשו ללאו גרידא ולא דריש גדילים הא קיימא⁴ לן בכל דוכתי דאתי עשה ודחי ל"ת גרידא אפי' השוה בכל מנלן אי מהקפה⁵ שכן אינו שוה בכל אלא ודאי לגופיה [לא] איצטריך דאפילו לאו ועשה דחי כשאינו שוה בכל כדמפרש ואזיל בזקנו ואם כן אייתר לו ראשו להקפה אם אינו ענין לשאינו שוה בכל תניהו ענין לשוה בכל ומשום הכי פשיטא לן וקא בעי מנלן דדחי עשה לא תעשה ועשה כשאינו שוה בכל דסוגיא⁶ דפ"ק דיבמות (דף ה.) ס"ל להש"ס כסוגיא דידן דס"ד⁷ דקרא דראשו אתא לאשמועינן היא גופה דהקפת כל הראש שמה הקפה ולא כמסקנא (ל) בסוגיא דידן דידעינן ליה מסברא כדפרישית: **נפקא** ליה מזקנו. דכתיב במצורע מה בא ללמוד⁸ והלא כבר נאמר וגילח כל שערו: יכול אף כהן מצורע כן. דאית ביה לא תעשה דהשחתה ועשה דקדושים יהיו והא דכתיב וגילח כל שערו נוקי בנמרטו פיאותיו:
נזיר

מסורת הש"ס

א) לעיל מא. יבמות ה. ע"ש, ב) לעיל מא. שבת קלג. יבמות ה: מנחות מ., ג) שבת כז: מנחות לט: יבמות ד:, ד) יבמות ה. [לעיל מ:], ה) [ויקרא יד], ו) [במדבר ו], ז) [ויקרא יט], ח) [דברים כב], ט) [ע"ב], י) [ויקרא כא], כ) [דברים כב], ל) [ויקרא יד], מ) [שם כא], נ) [יבמות ה.], ס) [שייך לע"ב], ע) ג' א"מ להאי מ"ד,

תורה אור השלם

1. כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיְיָ קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: במדבר ו ה
2. לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו: דברים כב יא
3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: במדבר טו לח
4. לֹא יִקְרְחוּ קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וּפְאַת זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ וּבִבְשָׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שָׂרָטֶת: ויקרא כא ה

נוסחת הריב"ן

א] יכול אף נזיר מצורע לא יקיף ת"ל ראשו. יכול אף נזיר כו' כשיטהר: ב] לא אתיא ליה אלא כו' דנזיר דתער לא יעבור על ראשו: ג] למדחי לא תעשה לא יעבור תער ועשה קדוש כו': ד] דמצריך ליה משום: ה] להאי ראשו: ו] מקיף דלא: ז] ואח"כ מגלח דלא ליחייב והא כו' דליגלח כוליה בחד זימנא דהשתא דקא מקיים עשה כו' דהכי עדיף כדר"ל: ח] ליקיים: ט] בנזיר משום דאיכא למפרך כדפרכינן לקמן מה ללאו דהקפה שכן לאו שאינו שוה בכל והלכך כו': י] ומה ל"ת ועשה דחי לאו גרידא לא כ"ש: כ] את ל"ת ועשה שבו כו' בשאר לאוין שאין בשאלה הס"ד: ל] הכנף דהי דמייתרא כו' כנף ולא פתיל כו' צמר ופשתים יחדו וסמיך ליה כו' גדילים ולא ממין כו': מ] דגבי נזיר: נ] דקאמרת דנזיר כו': ס] שאינו שוה בכל לכך הוצרך הכתוב לראשו דנזיר למדחי ל"ת ועשה שבו כו' תאמר בלאו דעלמא שאינו בשאלה כהן מנזיר גמרינן כו' ונזיר נמי שוה בכל ואע"ג דאיתיה בשאלה כו' ולא למגמר נזיר כו' עדיף ליה למילף משום דכהן:

הגהות הב"ח

(א) גמ' למ"ד דנזיר קסבר: (ב) שם על ציצית הכנף הכנף מין כנף וכתיב צמר ופשתים כצ"ל ותיבות פתיל תכלת נמחק: (ג) רש"י ד"ה מאי לאו וכו' דהקפה לא צריך קרא דאילו וכו' ועשה דנזיר ל"ת תער לא יעבור על ראשו עשה קדוש יהיה: (ד) ד"ה לא דכ"ע וכו' דתני לה להאי ראשו גבי וכו' והדר מקיף דלהא לא איצטריך קרא: (ה) ד"ה ומי כתיב וכו' לא תלבש שעטנז אם אתה יכול לקיים את וכו' של פשתן מוטב ואם אי אתה. נ"ב עיין בפ' ואלו נערות (דף מ.) ובמ"ש התוס' לשם: (ו) ד"ה אלא דכ"ע וכו' ראשו במצורע וכו' ודחי ל"ת ניחא ומאן: (ז) ד"ה ולמאן דמוקים וכו' ומשום דקיל: (ח) ד"ה ההוא וכו' הכנף פתיל דהאי קרא מייתרא ומשמע דליהוי: (ט) ד"ה אמר לך ולטעמיך דאמרת לך דנזיר מכהן הוה לך למילף וכו' מה לכהן שכן לאו שאינו שוה בכל נזיר נמי מכהן לא יליף דאיכא למיפרך מה לכהן שכן לאו שאינו שוה בכל תאמר בנזיר שהוא שוה וכו' אבל כהן מהא דנזיר גמרינן הואיל וכו' עדיף טפי למילף משום דכהן כצ"ל והד"א: (י) תום' ד"ה אמר רבא וכו' וקדוש יהיה ה"ט משום דלאו וכו' השתא דמסברא וכו' וכי לא יתחייב וכו' שמה הקפה הס"ד ואח"כ מ"ה כתיב על ציצית הכנף וכו' כלך וסריקין הן מצמר ופשתים וכתיב צמר ופשתים יחדו וסמיך ליה וכו': (כ) ד"ה והאי תנא וכו' להש"ס דדחי די"ל דאי ס"ד וכו' אי מהקפה איכא למיפרך מה להקפה שכן אינו שוה בכל אלא ודאי לגופיה לא איצטריך וכו' ואם אינו ענין וכו' וסוגיא דפ"ק דיבמות ס"ל להש"ס כסוגיא דידן למאי דס"ד דקרא. נ"ב וכן פי' לשם התוס' בד"ה דהקפה ועיין פירש"י שם דף ו' ע"א: (ל) בא"ד כמסקנא דסוגיא:

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ה סמג עשין כו טוש"ע א"ח סימן ט סעיף ג:
י ב מיי' שם טור שו"ע שם סעיף ג:

הגהות התוספות

1. צ"ל דמסברא. 2. צ"ל שיהא הכנף יהא הציצית. 3. צ"ל וסמיך ליה גדילים דמשמע דלכל טלית יעשה ציצית של צמר או פשתים. 4. צ"ל דקיימא לן. 5. צ"ל אי מהקפה איכא למיפרך. 6. צ"ל וסוגיא. 7. צ"ל למאי דס"ד. 8. צ"ל מה תלמוד לומר.

מוסף רש"י

ראשו מה ת"ל. בראשו דמצורע נמי קאי (יבמות ה.) והלא כתיב שערו, וראשו בכלל שערו הוא (לעיל מא.). **ת"ל ראשו.** וגלח את ראשו, בתער, כמו שאמרתי לך גבי נזיר (שם). **אם אתה יכול לקיים את שניהם.** כגון לבן בפשתן בסדין מקיים עשה דציצית ולאו דכלאים (מנחות מ.). **ואם לאו.** כגון תכלת דאי אפשר בשל פשתן, יבוא עשה דציצית וידחה את לא תעשה (שם). **כתיב הכנף.** דהאי כנף קרא יתירא הוא דהא כתיב על כנפי בגדיהם, והוה ליה למכתב ונתנו על הציצית פתיל תכלת (שבת כז:). **מין כנף.** מין הטלית יהא הציצית, דהכי משמע ציצית של כנף תהא, ואם של משי הוא ציצית של משי פוטר בה (שם, ובעי"ז יבמות ד:). **וכתיב צמר ופשתים יחדיו.** גדילים תעשה לך, דמשמע עשה ציצית מצמר ופשתים (שם ושם). **זקנו.** האמור לגבי מצורע, מה ת"ל. והלא כל שערו במשמע וזקנו בכלל שערו (לעיל מ:). **ופאת זקנם.** בכהנים כתיב (יבמות ה.). **יכול אף כהן מצורע כן.** אפילו כהן מצורע המתגלח לא יגלח פאת זקנו (לעיל מ:).

פי' הרא"ש

יכול אף מצורע כן. לא יגלח כל ראשו והא דכתיב וגילח את כל שערו נוקי ליה בשאר שער הגוף: ת"ל ראשו לומר דגילוח מצורע דחי לאו דהקפה: וקשיא אידך ראשו מה ת"ל וכו' מאן דמוקי לה בנזי' סבר הקפת כל הראש לא שמה הקפה. הלכך למצורע גרידא לא איצטריך דאין כאן הקפה ומוקי לה בנזיר מצורע דאיכא לאו דלא יעבור ועשה דגדל פרע ואתי עשה דגילוח מצורע ודחי להו: ואידך סבר הקפת כל הראש שמה הקפה. וכיון דאיצטריך קרא למדחי לאו גרידא לא מוקמי' ליה למדחי לאו ועשה: וכי אתא קרא כגון שהקיף ולבסוף גילח. כגון שהקיף תחלה וגילח צדעיו ואח"כ גילח שער ראשו: דכיון דאילו גלחיה בחד זמנא לא מחייב ואפי' אינו מצורע כי נמי הקיף ולבסוף גילח לא מיחייב דאתי קרא דמצורע למדחייה: ומי כתב קרא הכי דכי נמי מצי לגלח בהתר דאתי קרא למישרי לגלח באיסור: והא אמר רשב"ל כל מקום וכו'. לאו גרידא מנ"ל. דאי לא הוה ידע ליה מדוכתא אחרינא לא הוה מוקי קרא לדחייה לאו ועשה: הא גדילים תעשה לך מהם. ואתי עשה דגדילים תעשה לך ודחי לא תלבש שעטנז: ומאן דנפקא ליה מראשו מאי טעמא לא נפקא ליה מגדילים. ונדרוש ראשו ללאו ועשה: דרבא רמי כתיב על ציצית הכנף פתיל דמשמע ממין הכנף יהיה הפתיל וכתיב צמר ופשתים יחדו. גדילים תעשה לך דמשמע דוקא מהם עשה גדילים: הא כיצד צמר ופשתים פוטרים בין במינן בין שלא במינן. אהני הסמיכות ליפות כחן שפוטרים אף שלא במינן. כגון צמר בטלית של פשתן או של משי ופשתים בשל צמר ומשי. אבל שאר מינים אין פוטרים אלא במינן כדמשמע ממין הכנף יהיה הפתיל. והשתא אי לאו דשמעי' מראשו דעשה דמצורע דחי לאו דהקפה לא הוה מוקמי' ליה קרא דגדילים לכדרבא ממש אלא כי דוקיא דרבא צמר לצמר ולמשי אבל לפשתים לא. ופשתים לפשתים ומשי דלא מסתבר למימר דעשה דחי לא תעשה כיון דמצי' לאוקומי לכדוקיא דרבא ולא חזי' בשום דוכתא דעשה דוחה לא תעשה. אבל השתא דגלי קרא דעשה מצי' דחי לאו דהקפה אע"ג דמיניה לא ילפינן בעלמא דאיכא למפרך מה ללאו דהקפה שאינו שוה בכל שאינו נוהג בנשים מ"מ אהני דהשתא דדרשי' גדילים לידחייה דאתי עשה ודוחה לא תעשה: ומנ"ל דמצורע נזיר מגלח ראשו: זקנו מה ת"ל דבכלל כל שערו הוא: לפי שנאמר בכהנים ופאת זקנם לא יגלחו. ת"ל זקנו ובכהנים איכא גם עשה דקדושים תהיו. וה"ה נמי דדחי לאו ועשה דנזיר (דמשמע) [וקשה] היכי בעי למילף נזיר מכהן הא איכא לאקשויי מה ללאו ועשה דהשחתה שאינה שוה בכל שאינו נוהג בנשים תאמר בגילוח נזיר ששוה בכל והכי פריך בסמוך. וי"ל דלפי המסקנא ניחא. והשתא קסבר כיון דבכהן איכא חד קולא שאינו שוה בכל ובנזיר חד קולא שכן ישנו בשאלה א"כ שקולים הם ולמדים זה מזה. ובעלמא לא ילפינן מינייהו משום דקילי: